

גיליון מס' 420 פרשת תצוה - פורים
תשפ"א שנה תשיעית

לזכות
כל השותפים במגבית הפורים
שיעמוד להם לזכות ולברכה
השותפות בהפצת דברי התורה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

מעניני פורים ומגילת אסתר

בין על הניסים של חנוכה לפורים

יש חילוק בין נוסח על הניסים של חנוכה לפורים, שבפורים מזכירים רק את עיקר הענין שמודים על שה' הצילנו ממחשבתו הרעה להשמיד להרוג וכו', כיון שכבר נאמר במגילת אסתר בפרטיות כל עניני הנס אבל בחנוכה מאריכים בתפילה ואומרים שאר פרטי המלחמה והנס.

ובזה מבואר גם כן מה טעם לא נאמר בעה"נ דפורים "וקבעו יום זה להודות ולהלל" כמו שאומרים בחנוכה וקבעו שמונת ימי חנוכה וכו' משום שגם זה כבר נזכר במגילה ואין צורך לכפול.

ואת פרשנדתא ואת דלפון ואת אספתא (ט' ז')

"צריך לומר עשרת בני המן ועשרת, הכל בנשימה אחת, להודיע שכולם נהרגו ונתלו כאחד" (סי' תר"צ סט"ו). שמענו מרבנו כי לכאן' הדין תמוה וכי מה נפקא מינה לנו האם יצאה נשמתם בבת אחת או לא, אלא, כיון שהם כתובים באיזה סדר במגילה היה מקום לטעות בפשט הכתוב ולחשוב שמתו לפי הסדר שהם כתובים, לכן לבאר הפשט קבעו חז"ל שיש לקרוא הכל בנשימה אחת שנדע שמתו בבת אחת. וטעם הסדר, שהם כתובים – כמו שהם נולדו.

והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור (ט' כ"ח)

פעמים ואדם עושה את המצוה אך אינו זוכר את הטעם והסיבה, וכעין "מצות אנשים מלומדה", לכן כפל הכתוב ואמר "נזכרים ונעשים" והיינו שאת הימים האלה יש לזכור, ולא לשכוח את הנס שהיה, ומלבד זה גם עצם המצוות שיש בימים האלה "ונעשים" קוראים מגילה ושולחים מנות ושאר מצוות היום (א.ה. והוא חידוש, שלא מצינו בשאר מצוות חיוב לכתחילה לזכור בשעת קיום המצוה את טעם וסיבת המצוה, מלבד בסוכות דכתיב 'למען ידעו דורותיכם' וכמבואר בטור).

דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו (י' ג')

מהי הכפילות. כי בדרך כלל העוסק בצורכי ציבור אין לו פנאי להתעסק עם משפחתו ויש לו זמן רק לאחרים, אמנם על מרדכי כתוב שהיה גם "דורש טוב לעמו" וגם "דובר שלום לכל זרעו" (א"ה, שוב מצאתי בטעמא דקרא שכתב שם כעין זה ומביא סמך לזה מקרא איוב ל"א אם אמנע מחפץ דלים וגו' עיי"ש).

והמשלם גמול לכל אויבי נפשינו והנפרע לנו מצרינו

יש להעיר שכאן הקדים המשלם גמול, ואח"כ אמר הנפרע לנו ואילו בתפילת ערבית נאמר להיפך הקל הנפרע לנו מצרינו והמשלם גמול לכל אויבי נפשינו.

ויש לבאר כי הכא בברכת המגילה נאמר הענין לגבי המן הרשע ואצלו שילמו תחילה את גמולו שתלו אותו ואחר כך נפרעו מכל צרינו, דהיינו משאר הצוררים אותנו, עשרת בניו וכו' אבל בערבית הוא שבח וענין כללי, ובזה בדרכו של עולם שהקב"ה נפרע מצרינו (שפוטר אותנו מעול שנותנים עלינו) ואחר כך משלם כגמולם לפי מעלליהם.

ארורים כל הרשעים ברוכים כל הצדיקים

בסעודת פורים שוררו המסובים אצל רבנו ארורים כל הרשעים ברוכים כל הצדיקים תיקן אותם רבנו ואמר כי הנוסח הנכון הוא ארורים כל הרשעים ברוכים כל היהודים, והצנזור שינה וכתב רשעים וצדיקים, עכ"ד, [א"ה, ואאמו"ר שליט"א הוסיף שרבנו היה אומר כן תדיר בשם אביו מרן הקהילות יעקב זצ"ל ובגיליון הטור של רבנו הגיה שכן הוא בירושלמי].

(שיח המגילה)

פנינים על הפרשה

טעם ששפיכת שיריים נזכר אצל חטאת

ונתתה על קרנות המזבח באצבעך ואת כל הדם תשפוך אל יסוד המזבח (כ"ט י"ב)

המקום היחיד שנזכר בפרוש הדין של שפיכת שיריים, הוא רק כאן בחטאת, ובגמרא (עין זבחים נ"א א') למדו לשאר הזבחים.

ונראה כי טעמא דקרא בזה.

כי בחטאת נותן באצבעו, ועל כרחך נשארים שיריים ולכן אמרה תורה שאת השיריים ישפוך ליסוד, אבל בשאר קדשים הרי זורק בכלי, ואם כן יכול לזרוק כל הדם ואינו צריך להשאיר שיריים (ועיין בתוס' זבחים נ"ג ב' ד"ה העולה בשם הר"מ מפונטיא) ורק אם נשאר, ילפינן דיש מצוות שפיכת שיריים. (ואפילו לפי דברי התוס' שם, דמצווה להשאיר קצת לשיריים, על כל פנים אינו מעכב, ואם לא נשאר, גם כן יצא, אבל בחטאת שנותן באצבעו נשאר תמיד).

(שבענו מטוביך)

מגבית מיוחדת
לקראת ימי הפורים הבעל"ט

כהכרת הטוב
לשותפים במגבית זו
יקבל כל שותף
בקבוק יין מיוחד
מיין הסיימים
של מרן
רשכבה"ג שר התורה
הגר"ה קניבסקי שליט"א

וכן השותפים
יוכלו לזעזע את שטם עורביה
שיצבי איגל מרן
במי המרס הגולע

קובץ גליונות

דברי שי"ח

הנך נעשה שותף להפצת דברי התורה וזיכוי הרבים
הנדול של אלפי הלומדים המעינים והקוראים מדי שבוע
תחזקת חר שפעת
ספר 300 בלבד

053-3145-900

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

קביעת שיעור בהלכות שמיטה (א)

נציין עוד, כי כשלא יכל רבינו למסור את השיעור באופן קבוע, נתבקש הגאון הצדיק רבי ישי מנדל שליט"א למלא את מקומו, ואכן במשך תקופה ארוכה הוא מסר את השיעור במקומו.

הגאון הצדיק רבי ישי מנדל שליט"א

בכלל, תלמידי ומקורבי מרן החזון איש זצ"ל, ובראשם רבינו שליט"א ראו בלימוד הלכות השמיטה מטרה וערך עליון. לא אחת יצא רבינו מגדרו ממש, למען טובת שמירת השמיטה כהלכתה בארץ, ונרחיב על כך אי"ה בשבועות הבאים.

גם מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל, התאמץ בדיני שביעית יותר מגדר הרגיל. תלמידו (בהקדמה לספר חוט שני - שביעית) מעיד כי הוא מסר שיעורים וליבן את ההלכות שוב ושוב במשך שש שמיטות (!) ומסר שיעורים גם לבני תורה תלמידי חכמים וגם לציבור החלקאים במושובתיהם שקיבלו על עצמם שמירת מצות השביעית כדת וכד"ן.

הוא מוסיף ומספר כי בימי בחרותו קבע הגר"נ לימוד בקביעות עם רשכבה"ג מרן בעל הקהילות יעקב ז"ע, במשך כמה שנים, ואחד מן הלימודים היה בסדר זרעים (והגר"נ התבטא 'הסטייפלר לימד אותי הלכות שמיטה').

ובשנותיה הראשונות של ישיבת פונביץ, ייסד הרב מפונביץ זצ"ל את ימי הלימוד "ירחי כלה", בחודש אב, והשנה הראשונה שייסד היה זה ערב שנת השמיטה, והרב מפונביץ חיפש תלמידי חכמים שיסכימו ללמד ולומר שיעורים בסוגיות והלכות אלו, ולא מצאו, מפני שבאותה הזמן הישוב החדש היה בתחילתו, ועדיין לא עסקו הרבה בענינים אלו, עד שהגיעו ל'כולל פונביץ' ושם הוא בחר את מרן הגר"נ ואת הגר"פ שריבר זצ"ל, שהיו עדיין אברכים צעירים, והם יודעים באלו ההלכות וראוים למסור שיעורים, וכך היה.

מרן הגר"נ זצ"ל בכרם ענבים שבפיקוחו

שביעין חביבין

"כל השביעין חביבין לעולם" כך כתב המדרש (ויק"ר פכ"ט, י"א): למעלן השביעי חביב... בארצות שביעית חביבה... בשנים שביעי חביב שנאמר (שמות כג) והשביעית תשמטנה ונטשתה. בשמיטין שביעי חביב שנא' (ויקרא כה) וקדשתם את שנת החמשים. ואכן, ישראל קדושין הם, ומחבבים את מצות השבע. בכל שבע שנים כשקרב ובא שנת השמיטה, מתכוננים לזה בלימוד ההלכות ובקיום המצוה כתיקונה.

השיעור בחיי אדם

במשך עשרות שנים, היה קיים אחרי תפילת ותיקין בשבת, בבית הכנסת 'חזון איש' לדרמן, בחדר צדדי, שיעור קצר וקבוע בהלכה. השיעור נוסד על ידי הגאון רבי נחום קרליץ זצ"ל ונמסר על ידו, ואחרי פטירתו המשיך בזה רבינו מרן שליט"א. הלימוד היה מתוך ספר חיי-אדם, סימן אחרי סימן, ולפני החגים עברו ללימוד ההלכות חג בחג.

הגאון רבי נחום מאיר קרליץ זצ"ל

סמוך ונראה לשנת השמיטה היה מתחיל רבינו לעבור ללימוד בספר 'שערי צדק' (לבעל החיי אדם ז"ע) על הלכות מצות התלויות בארץ, והיו לומדים את הלכות שנת השמיטה (מפי חתן רבינו, הגאון הגדול רבי שרגא שליט"א).

מה שלא ידוע הוא, כיצד ומדוע חיבר הגאון בעל שערי צדק, את חיבורו החשוב, שנהפך לספר הלכה בסיס לכל לומד בעיון ההלכות זרעים למעשה, וזה לשונו, בהקדמת הספר: "בעת נפילת הבתים, בחצר שאני דר בו שהיה בשנת תקס"ד, כמבואר בסוף ספר חיי אדם, נדרתי נדר גדול, שכשאשר אזכה להשיא את בני ובנותי ויהיה ביכולתי אזי אעלה לעיר הקודש לירושלים ת"ב, להיות שם כל ימי חיי ולעבוד שם ה', והנה אם יכנוס אדם לחצר המלך ולא ידע מנהגו, וודאי שמתחייב בנפשו, כל שכן הרוצה לדור בארץ הקודש ולא בקי בכל הדינים השייך לזה, וקראתיו 'שערי צדק' על שם ירושלים הנקרא צדק, ואם ח"ו לא אזכה לעלות אקיים המצוה התלויות בה בלימוד הזה, כאמרם כל העוסק בתורת עולה כו' עד כאן לשונו".

המוהל הרב שקול זצ"ל

ורבינו התפעם, והגיב שחזו"א היה כמה שבועות בקיין אצל בן אחותו ר' שמואל גריינמן, והי' הולך כל לילה לטייל, וכשהי' יוצא היתה באה חתולה והולכת אחריו וכך הי' כמה שבועות, וחזו"א לא הרשה לגרשה. וכנראה שהיה צריך לסדר לה איזה תיקון. (מפי חתנו הגאון רבי שלמה זלצמן שליט"א, רב מושב נוה ירק)

ונקוה כי יתקיים בנו הברכה שאומרים בסעודת ברית המילה 'הרחמן הוא ישלח לנו משיחו הולך תמים, בזכות חתן למולות דמים, לבשר בשורות טובות ונחומים, לעם אחד מפזר ומפרד בין העמים'.

הוא עושה כדן. רבינו מאיר פנים למוהל הרב שקול (לבוש בקיטל לבן כמנהגו) אחרי ברית מילה שערך. (ברכת יש"כ לנוכח רבינו, ידידנו הגאון רבי אריה קולדצקי שליט"א)

תמונה נדירה של מרן שליט"א יושב על כסא הסנדק, כשבחזית הנדירה נראה המוהל הרב שקול (תודתנו למשפחת זלצמן)

שבוע שעבר הסתלק מעמנו המוהל הידוע הגאון רבי מאיר עמנואל שקול, בן אחיו של המוהל המפורסם מפתח תקוה רבי ישראל יצחק שקול ז"ל, שבמשך עשרות שנים מל ילדי ישראל מתוך יראת חטא וקדושה, כשבריתות רבינו היו על ברכי רבינו ששימש כסנדק. (ורבינו הכיר היטב גם את המוהל מפתח תקוה, אך אין כאן המקום לזה).

מלבד היותו מוהל מומחה, נודע כתלמיד חכם שישב בכלל כאברך מן המניין, והיה מונח בלימוד והיא היתה משוש חייו. סיפר משמושו האישי של רבינו, הר"ר ישעי' אפשטיין, שרבינו התבטא אודותיו לא אחת, כי 'ר' מאיר עושה את הברית כדן', כשהוא מתכוין בעיקר לצורת המציצה שעשה ונתנית הדם לתוך החול בדווקא, ורבינו היה מרוצה שהוא מקפיד על כך. ובמשך השנים הוא נעשה קרוב משפחה עם רבינו, כשגיסו הגאון רבי אליעזר כהן שליט"א נעשה מחותן עם רבינו שליט"א בנישואי כמה נכדיו עם ילדיו של ר"א שליט"א.

ולפני מספר שנים ישב רבי מאיר ז"ל 'שבעה' על אחותו, ורבינו טרח והגיע לנחם אותו בביתו, והוא סיפר לפני רבינו שבאותם שעות שנסתלקה אשתו הוא לא ידע מזה, רק הבחין בדבר משונה, שיונה נכנסה אל החדר והסתבכה בנברשת המאור של החדר, ויהי לפלא, כי זה דבר שאינו מצוי אצלו כלל, וזמן קצר אחרי זה הוא שמע שאחותו הסתלקה.